

géppel, ezt követően kézi feltárást alkalmaztunk. Nagy mennyiségű kora rézkori tárgy töredéket emeltünk ki a földből, köztük jellegzetes rézkori áttört csőtálas tál, tárolóedény, és pohár töredékeit, karcolt és mintába bökődött díszekkel. A leletek alapján a területen a *tiszapolgári kultúra kistréparti csoportjának* emberei éltek. A rézkori jelenségek felbukkanása kiemelkedő jelentőségű a korszak kutatása szempontjából, hiszen Békés megye itteni területéről eddig nem rendelkezünk információkkal a kora rézkorra vonatkozóan.

A lelőhely kerámia-, állatcsont- és kőanyaga mellett a terület objektumaiból jelentős mennyiségű talajmintát gyűjtöttünk, ezek feldolgozása folyamatban van.

Munkatársak: Nagy Norbert, Takács Gábor, Gyűrösi Tímea ásatási technikusok.

PÓPITY DÁNIEL

293. Magyarbánhegyes, Kereszt-dűlő (KÖH 71487)

(Békés megye) Á

2010. november 29-én helyszíni szemlét tartottam a lelőhelyen, melyre még korábban egy helyi történelemtanár, Asztalos Csaba hívta fel a figyelmemet. Elmondása szerint a lelőhelyet még 1944-ben találták meg. Téglapületek maradványairól és embercsontokról tették említést – csaknem 60 év múlva – a magyarbánhegyesi helytörténeti szakkört vezető Asztalos Csabának 2006-ban, aki a mezőgazdasági műveléssel folyamatosan bolygatott lelőhelyről a felszínen gyűjtött régészeti leletek múzeumba kerülését szorgalmazva tett bejelentést a Békés Megyei Múzeumok Igazgatóságánál.

A 2010-es helyszíni szemle alkalmával a találó átadott a múzeumnak egy zsáknyi, a lelőhelyről összegyűjtött embercsont-töredéket, valamint 1 db bronzból készült, kisméretű S-végű hajkarikát. A helyszíni szemlén azonosított lelőhelyen elszórtan téglatöredékeket, és nagyobb számban embercsontokat találtunk a felszínen. A téglatöredékek közül néhány darabról egyértelműen megállapítható, hogy pelyvás soványítású agyagból készült, Árpád-kori téglából származik. A nagyobb számban előforduló embercsontok nagyobb darabjai a közelmúltban szétszántott sírokra engednek következtetni. Találtunk még néhány Árpád-kori edénytöredéket is, köztük cserépbogrács töredékét. A lelőhely pontos kiterjedését nem lehetett meghatározni, mert a felszín a nemrégiben betárcsázott kukoricatarlótól nagyon szemetes volt, mérete 200×200 méteresre becsülhető. Az összegyűjtött leletek és a korábbi információk alapján azt feltételezzük, hogy a lelőhelyen egy Árpád-kori templom és temető található.

LISKA ANDRÁS

294. Magyarbánhegyes határa

(Békés megye) B, N

A Kunágota mezőfejlesztés project (Kág-4 jelű kút termelésbe állítása) keretében tervezett vezeték nyom-

vonáshoz kapcsolódóan végeztünk szisztematikus régészeti terepbejárást 2010. február 27–28-án.

Bekötőút (KÖH 73079): A nyomvonal által érintett 011/17, 022/5–7, 012 hrsz.-ú területeken, a Medgyesyegyházát Mezőkovácsházával ill. a Kunágotát Magyarbánhegyessel összekötő utak kereszteződésétől ÉNy-ra, a Magyarbánhegyesre bevezető út É-i és D-i oldalán, az útkereszteződéstől kb. 450 m-re eddig ismeretlen lelőhelyet azonosítottunk. Kiterjedése csaknem minden irányban bizonytalan, csupán a K-i széle határozható meg egy itt azonosítható egykori, D felől É-ra, majd ÉK-i irányba kanyarodó folyómederrel. Ennek a feltöltődött aljú folyómedernek a Ny-i partján helyezkedik el a lelőhely, melynek területén népvándorlás kori kerámialeletek fordultak elő. A domborzati viszonyok, ill. a szintvonalak alapján a lelőhely kiterjedése É–D irányú lehet, s elérheti a 400×200 m-t is. A leletanyagot közvetlenül az említett folyóparton gyűjtöttük, a Magyarbánhegyesre vezető kövesút mindkét oldalán, de ennek oka az is lehet, hogy a folyóparttól távolabb kedvezőtlen látási viszonyok voltak.

Boglyás-Lengés-dűlő (KÖH 73081): A nyomvonal által érintett 054/10 hrsz.-ú területen, a településtől DNy-ra, a belterülettől csaknem 2 km-re, a mezőkovácsházi határvonaltól kb. 500 m-re ÉK-re egy jelentősebb, napjainkban kiszáradt, de ma is nádas folyómeder húzódik DK–ÉNy irányban. Ennek a folyóvölgynek a D-i oldalán lapos, fekete talajú, mély fekvésű részek vannak, a meder É-i oldalán viszont magas, világosszürke színű talajú, hátság vonulat húzódik. Itt a folyómederbe pontosan K felől egy másik meder érkezik. A két meder találkozásának É-i oldalán lévő kiemelkedő hátnak a legmagasabb részén, kizárólag a világosszürke színű területen kb. 250×150 m-es körzetben őskori, bronzkorinak látszó kerámia töredékek fordultak elő.

SZATMÁRI IMRE

295. Magyarcsanád határa

(Csongrád megye) A

A Nabucco gázvezeték Csongrád és Bács-Kiskun megyét érintő nyomvonalszakaszára készítenő örökségvédelmi hatástanulmányhoz kapcsolódó terepbejárásokat 2009. december 7. és 2010. május 25. között végeztük. A beruházás a két megye területén áthaladva összesen 23 település közigazgatási területén valósul majd meg, a tervezett 177 km hosszú nyomvonal mindkét oldalát 100-100 m szélességben vizsgáltuk. A terepi felderítés időpontjában a külterületi szakasz meghatározó részét (kb. 21%-át) már sűrű vetés borította, nagyjából hasonló arányban (kb. 19%) fordult elő erdő, rét, legelő, ill. gazzal fedett terület, melyeken szintén nem lehetett terepi kutatást végezni. Összességében a külterületi szakasznak mindössze 60%-a bizonyult terepbejárásra alkalmasnak.

A Magyarcsanád külterületén a tervezett nyomvonal, ill. annak 100 m-es pufferzónája 4 ismert lelőhelyet érintett. Ezek közül csak a *Börcsök-dűlő IV. (MOL-38 lh.,*

KÖH 42505) területén tudunk terepbejárást végezni, ill. leletanyagot gyűjteni. Vizsgálatunk során igazoltuk a lelőhely összetartozását a tőle D-re lévő, szintén ismert *Úttörő-dűlő, Igaz-tanya* (KÖH 42969) lelőhellyel. A bejáráson avar és újkori leleteket gyűjtöttünk.

Munkatársak: Molnár Zsolt, Császi Dávid geodéziai asszisztensek; Rózsa Gábor, Kovács Sándor, Szöllősi Géza, Dankó Judit technikusok.

PARDITKA GYÖRGYI

296. Makád határa

(Pest megye) Ő, Kö

2009 decembere és 2010 májusa között kiterjedt terepbejárásokat folytattunk a Nabucco gázvezeték dunántúli és Pest megyét érintő szakaszán, összesen 205 km hosszúságban, a nyomvonal 100-100 m-es szélességében. A téli időnyben végzett terepbejárást során általában jó megfigyelési viszonyok között tudunk vizsgálni, összesen 184 régészeti lelőhelyet azonosítottunk.

A Makádon keresztülhaladó nyomvonalon két korábban ismert lelőhely mellett három újat sikerült azonosítanunk a falu ÉK-i határában: *Becsei-dűlő I.* (KÖH 74039), *Becsei-dűlő II.* (KÖH 74037), *Bertalan-gyűrűs* (KÖH 74035). A nyomvonal mentén pontosítottuk a középkori *Simonfa* (KÖH 53231) helyszínét is.

REMÉNYI LÁSZLÓ – STIBRÁNYI MÁTÉ

297. Makó, Dáli-ugar

(KÖH 52733)

(Csongrád megye) Sza

A Makótól K-re, a Királyhegyesi úttól D-re, azzal párhuzamosan futó széles földút É-i oldala mentén, a 0596/61, 67 hrsz.-ú területen az M43-42 jelű lelőhely felmérését és a 2009. évi megelőző ásatás után megmaradt objektumok feltárását, dokumentálását – több helyszíni szemlét követően – 2010. szeptember 15-én végeztük el. A bánya területét magas gaz borította, míg a csapadékos időjárás következtében a bányagödör alja erősen vizes, saras volt. A bányagödör jelentős részét talajvíz borította. A homokkitermelés során, a régészeti lelőhelyként meghatározott terület K-i részéből mintegy 40 000 m²-t bányásztak ki. A bányagödör oldalfalai alapján a kérdéses területről kb. 180–250 cm vastagságban termelték le a humuszt, ill. az alatta található homokot.

A bányagödör középső részén több sötétebb elszíneződést figyeltünk meg a homogén homokban. A nyesezt követően azonban mindössze két esetben lehetett egyértelműen megállapítani, hogy azok eredetileg nagyméretű gödrök legalsó részének maradványai lehettek. További egy-két elszíneződés eredetileg szintén tartozhatott valamilyen régészeti korú jelenséghez, de a nagyfokú pusztulás következtében ezt pontosan meghatározni, ill. dokumentálni már nem

lehetett. A területen ugyanakkor számolnunk kell néhány újkori objektummal is, miután a bányagödör aljában találtunk 2 db mázas kerámiatöredéket. A régészeti lelőhely keltezését a bányagödör Ny-i falában jelentkező, nagyméretű, méhkas oldalfalú tárolóverem alapján határozhatjuk meg. A bányagödör mellé kitett humuszból, valamint a gödör metszetének tisztítása során nagy mennyiségű, szürke színű, gyorskorongolt szarmata edény perem-, oldal- és aljtöredéke került elő. A kerámia mellett a gödör metszetalában kisebb-nagyobb paticsrögöket, faszenet, állatcsontot és salakot figyeltünk meg.

Munkatársak: Fári Ádám, Olgyay János technikusok.

VARGA SÁNDOR

298. Makó, Ipari park

(Csongrád megye) A, Kk

2010 folyamán megelőző régészeti feltárásokat végeztünk az Ipari park területén található lelőhelyeken.

Ipari park 3. lh. (KÖH 60096): A területen 2010. április 1–16. között dolgoztunk. Az eredetileg kijelölt, mintegy 30 m széles és kb. 100 m hosszú terület a feltárás végére 3500 m²-re bővült. Az ismert régészeti lelőhely a Makót Rákossal, ill. Királyhegyessel összekötő út között helyezkedik el. A területet egy természetes vízfolyás vágja ketté, melynek két oldalán feküdt a feltárandó terület. A humuszolás során világossá vált, hogy a csatorna és a rákosi út közötti, mintegy 1500 m²-es területen nincs régészeti lelőhely, hanem az a csatorna D-i, királyhegyesi út közötti részén fekszik.

A vízfolyás mellett húzódó K–Ny-i irányú magasparton egy avar település 21 objektuma került elő. A csatornával párhuzamosan egy árok haladt K–Ny-i irányban. Az objektumok ettől D-re helyezkedtek el. A településrészleten a szokványosnak mondható nagyméretű anyagnyerő és szemetesgödrök mellett 4 kemencét a hozzá tartozó hamusgödörrel együtt sikerült feltárnunk. Mindegyik kemence szájnnyílása D-i irányba nézett és az előtérgödrök is rendkívül egységesen kb. 2×2 m-es, szögletes alaprajzot utánoztak.

Ipari Park II. ütem, 1. lh. (KÖH 60090): A területen április 19. és május 4. között kutattunk. Az eredetileg feltárássra kijelölt, mintegy 30 m széles és kb. 100 m hosszú terület a feltárás végére 3500 m²-re bővült. Az ismert lelőhely a Makót Királyhegyessel összekötő út mellett, egy a környezetéből kiemelkedő domb lábánál helyezkedik el. A területet egy természetes vízfolyás vágja ketté, melynek két oldalán feküdt a feltárandó terület. A humuszolás során világossá vált, hogy a vízpart mindkét oldalán régészeti lelőhely fekszik, ahol 8 középkori jelenséget tártunk fel. Közülük 4 valószínűleg vízelvezető árok, melyek fekvése a mélyebben fekvő területek irányába vitt. Négy objektum anyagnyerő és szemetesgödör volt.

PALUCH TIBOR